

Фота: Юрыя Неманьскага

Прыгожы Рагачоў, сёлетняя сталіца Дня беларускага пісьменства, гасцінна запрашае на свята ўсіх, хто шануе роднае слова.

Дарога была доўгай. Некалькі дзён ішла ў Рагачоў экспедыцыя «Дарога да сватыняў», асвятляючы, згодна з традыцыяй, шлях да свята пісьменства Боскім агнём. Ці ўсё гэта была дарога на тысячагоддзе ці стагоддзі?.. З пэўнымі прыпынкамі, дзе пакідалі сляды нашы папярэднікі, пра якіх цяпер гавораць «асветнікі». Так называюць тых, хто нёс святло ведаў пра існасць. Святымі прызнавалі людзі некаторых з іх:

за тое, што дарылі радасць нават у цемры. Асвятлялі шлях сваімі справамі. Мудры наш народ у словах вельмі дакладны: сватыні і асвета — праявы адной энергетычнай сутнасці. Моцная энергія святла перамагае адлегласці часоў (калі іх носьбіты жылі даўно) ці прастораў (далёка) праз іх думкі, заключаныя ў літары. Гэтыя маленькія значкі валодаюць магутнай сілай, у якой раствораны ўсе законы сусвету ад

самага першага: энергія сапраўды не знікае. Яна пераходзіць не толькі з адной формы ў другую — яна можа перадавацца ад аднаго пакалення ўсім наступным і нават праз пакаленні не страціцца, а будзе шукаць шчыліну, праз якую аднойчы выбухне.

Дзень беларускага пісьменства — гэта вось такі выбух энергіі многіх пакаленняў, якія прайшлі і сышлі. Але не ў нябыт, таму што шмат стваралі, і былі асобы, якія імкнуліся гэта

зафіксаваць, адлюстраваць і захаваць. А цяпер мы іх узгадваем і разумеем, адкуль жа браць сілы, каб жыць і ствараць. Свята было задумана дзеля арыентацыі ў прасторы і часе, каб мы не забыліся, хто такія і хто за намі. Каб разумелі тое, што робіць нас грамадствам.

Пра гэта напярэдадні светлага Дня мы разважаем з міністрам інфармацыі Рэспублікі Беларусь Ліліяй Ананіч.

Працяг тэмы на 2-й стар. ►

Светлы Дзень

Лілія Станіславаўна.

— Геаграфія свята шырокая: кожны год новы горад, што, відаць, няпроста для арганізацыі свята. Лілія Станіславаўна, як на вашу думку, што дае такі падыход?

— Дзень беларускага пісьменства — гэта дзяржаўнае свята, якое ўжо мае сваю гісторыю. З 1994 года яго прымалі розныя рэгіёны, гарады, і не ў малой ступені дзякуючы такому падыходу яно здолела стаць святам усёй краіны, аб'яднаць людзей усведманнем прыналежнасці да культуры, што мае тысячагадовыя традыцыі пісьменнасці і кніжнасці, якія паўплывалі таксама і на развіццё іншых народаў. Жыхароў Беларусі ўжо не трэба пераконваць у гэтым, яны ўсвадомілі сутнасць свята, якое мы ладзім і дзеля таго, каб захоўвалася прага да ведаў, самаразвіцця людзей, інтэлектуальнага і духоўнага ўдасканалення. Таму гэта свята для тых, хто працуе са словам — пісьменнікаў, журналістаў, выдаўцоў. І гэта свята для тых, хто чытае тое, што пішацца і выдаецца цяпер. Свята злучае першых і другіх, дае магчымасць пачуць і зразумець адзін аднаго праз сустрэчы і шматлікія імпрэзы з удзелам аўтараў. Пагадзіцеся, гэта дарагога каштуе, калі можна пазнаёміцца з творцамі, якіх ведаеш толькі па кнігах. А наш час такі, што і кніга мяняецца дзякуючы новым тэхналогіям. Цяпер чытаць можна ў электронным варыянце, знаходзіць цікавыя творы ў сеціве. Але важна, каб людзі разумелі: тэхналогія можа быць рознай (як і першадрукар Скарына ў свой час уводзіў інавацыйныя тэхналогіі), але галоўнае — змест, думка, якую нясе чытво. І ўсё напісанае ў наш час, дзе б яго ні знаходзілі, адлюстроўвае рэальнае жыццё і ствараецца нашымі сучаснікамі дзеля таго, каб мы маглі асэнсоўваць свае крокі, больш выразна бачыць кірунак, куды ідзем.

Дзень беларускага пісьменства па традыцыі праводзіцца ў гістарычных і культурных цэнтрах,

Мікола ЧАРНЯЎСКИ, беларускі пісьменнік:

— Свята пісьменства мае вялікае значэнне, асабліва для тых гарадоў і рэгіёнаў, якім напачасціла прымаць яго. Важна, што людзі, якія жывуць у гэтых маленькіх мястэчках, могуць быць бліжэй да роднага слова, могуць адчуць яго глыбей. Неаднойчы я прыежджаў у гарады, дзе святкавалі Дзень пісьменства. І мне заўсёды было цікава, што змянілася. А сёння з радасцю збіраюся ў Рагачоў, бо лічу гэта месца сваёй другой радзімай. Калісьці на Рагачоўшчыне часта быў пісьменнік Уладзімір Караткевіч, гэты факт таксама прыцягвае туды. Увогуле свята пісьменства аб'ядноўвае кнігаі. У звычайным жыцці не заўсёды задумваешся пра непаўторную спадчыну, якая нам засталася. А на святкаванні Дня пісьменства з'яўляецца нагода і падумаць пра гэта, і ўбачыць сучасны стан і вынікі літаратурнага працэсу на ўласныя вочы.

з якімі звязана жыццё вядомых дзеячаў краіны, выдатных пісьменнікаў, творцаў. Для нашых гарадоў гонар прымаць такое свята. Але і адказнасць: трэба засведчыць перад жыхарамі і гасцямі (у тым ліку шматлікімі замежнікамі) высокі ўзровень сучаснага развіцця. Таму свята — гэта яшчэ і стымул, каб удасканаліць гістарычныя і культурныя аб'екты, інфраструктуру горада.

— На свята звычайна прыязджаюць з падарункамі. Што падрыхтавалі для жыхароў Рагачова?

— Адмысловы падарунак — Дом кнігі, які адкрыецца абноўленым менавіта ў Дзень беларускага пісьменства. Ён павінен стаць інтэлектуальным цэнтрам горада. Разам з бібліятэкай і чытальняй залай адкрыецца кніжная крама «Першацвет», стварэнне якой ініцыявала менавіта Міністэрства інфармацыі. А ўсяго да свята ў горадзе добраўпарадкавалі больш за 40 сацыякультурных аб'ектаў, што таксама шыкоўны падарунак.

Павінны парадаваць жыхароў горада і кніжныя падарункі. Да свята падрыхтаваны тэматычныя выданні, прысвечаныя Рагачову: «На берагах Дняпра і Друці: народная духоўная культура Рагачоўскага раёна», кніга-альбом «Рагачоўшчына — зямля натхнення і добра», зборнік твораў

А хіба не падарункі шматлікія імпрэзы, сустрэчы, вечарыны, канцэрты? Поўная праграма налічвае больш як 70 мерапрыемстваў, што адбудуцца на 16-ці сцэнічных пляцоўках, створаных у горадзе. У жыхароў Рагачова ёсць падставы для гонару: выстаўка «Па-сапраўднаму народны», прысвечаная творчасці пісьменніка і драматурга Андрэя Макаёнка (ён родам з гэтых мясцін). Сёлета багата нагод, каб узгадаць славуных беларускіх пісьменнікаў — Максіма Багдановіча, Змітрака Бядулю, Івана Мележа, Кандрата Крапіву, Івана Шамякіна... Яшчэ пра адну знакавую асобу для беларускай культуры — Уладзіміра Мулявіна — нагадае спектакль «Пясыня» Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Горкага (яго пакажуць у Рагачове). Прэзентацыю кнігі «Владзімір Мулявін. "Сэрцам і думамі"», прысвечаную 75-годдзю з дня нараджэння музыканта, з удзелам аўтара Людмілы Крушынскай, а таксама Леаніда Барткевіча і Вадзіма Касенкі, ладзіць выдавецтва «Мастацкая літаратура». У Рагачоўскім гарадскім Доме культуры Музей гісторыі музычнай і тэатральнай культуры — філіял Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь — арганізуе выстаўку «Песня — каштоўны дар».

Дзень беларускага пісьменства ў Шчучыне (2015 г.).

рагачоўскіх літаратараў «Добры дух зямлі Дняпроўскай». Свае любімыя кнігі падораць гораду і шматлікія гасці, а каб гэтымі дарункамі маглі карыстацца абсалютна ўсе жыхары, захоўвацца яны будуць, вядома, у раённай бібліятэцы. Міністэрства інфармацыі — больш за 3 тысячы назваў, Саюз пісьменнікаў Беларусі — бібліятэчку твораў класікаў і сучасных пісьменнікаў, далучаюцца і выдавецтвы «Мастацкая літаратура», «Вышэйшая школа» ды інш.

Вечар славянскай культуры, падворкі і выстаўкі з магчымасцю набываць кнігі, нават літаратурныя квэсты — тое, што дапамагае падтрымліваць у жыхарах Беларусі прагу да ведаў. Улічваючы рэзананс, які маюць Мінскія міжнародныя кніжныя выстаўкі-кірмашы, вынікі працы нашых выдавецтваў, з гонарам магу прызнаць: у нас жывуць людзі, якія не згубілі цікавасці да чытання.

— Сучасная кніга — люстэрка сучаснага жыцця. Беларуская кніга — люстэрка беларускай рэчаіснасці. Яна дае падставы для асэнсавання з'яў, што адбываюцца ў нашым грамадстве. Якія захады, на ваш погляд, даюць плён у плане папулярызацыі чытання і, у прыватнасці, кнігі беларускіх пісьменнікаў?

— Сёння наш галоўны клопат — выхоўваць дзяцей чытачамі. У сучасных малых шмат спакусаў, у тым ліку небяспека сысці ў віртуальную прастору, дзе зусім іншыя, адрозныя ад рэчаіснасці, мадэлі зносінаў, каштоўнасці. Таму з ініцыятывы нашага міністэрства праходзіць акцыя «Лета з добрай кнігай». Падчас

летніх канікул пісьменнікі і выдаўцы выязджаюць на месцы, дзе адпачываюць дзеці, знаёмяць юных чытачоў з цікавымі кнігамі. Уражвае магчымасць убачыць пісьменніка ў рэальным жыцці, задаць пытанні. Вынік — жаданне потым пазнаёміцца з творамі. На папулярныя кнігі айчынных аўтараў скіраваная акцыя «Сямейнае чытанне», таму што бацькі — лепшы прыклад. Менавіта ад іх дзіця пачынае разумець каштоўнасць і жыцці. Розныя адукацыйныя ўстановы і бібліятэкі — прыступкі, якія вядуць у свет ведаў далей і робяць вялікую працу па далучэнні да чытання. Пра гэта сведчыць і конкурс «Жывая класіка», калі школьнікі чытаюць мастацкія творы і выказваюць свае думкі. Творчы патэнцыял нашай моладзі дае надзею на развіццё беларускай літаратуры. У іх павінна быць магчымасць выказаць думкі ўголас, каб іншыя іх аднагодкі пачулі і задумаліся, якое жыццё хочучь будаваць. Таму па ініцыятыве Міністэрства інфармацыі сёлета мы абвясцілі конкурс маладых літаратараў «Першацвет». Спадзяёмся, што ён актывізуе прыток талентаў у айчынную літаратуру, узбагаціць яе новымі творамі.

— Але намінацыя «Дэбют» захоўваецца і ў рамках Нацыянальнай літаратурнай прэміі?

— Так, абавязкова. Прэмія ў намінацыі «Лепшы дэбют» — гэта аванс на будучыню, захвочванне маладога творцы. Нацыянальная літаратурная прэмія была заснаваная дзяржавай для таго, каб падкрэсліць: у Беларусі ёсць вартыя творы і добрыя пісьменнікі, цікавыя сучасным чытачам. Але самае галоўнае, чаму трэба чытаць беларускае: гэта пра нас. І ў адрозненне ад іншых узнагарод, што могуць атрымаць нашы майстры мастацкага слова, лёс гэтай прэміі вызначаецца ў залежнасці ад таго, што актуальна для нашай краіны. Нацыянальная літаратурная прэмія будзе ўручацца ў другі раз у Дзень беларускага пісьменства ў Рагачове. Сёлета колькасць яе саіскальнікаў узрасла: на конкурс было пададзена больш за 30 твораў, якія ўбачылі свет у 2015 годзе. У экспертнай камісіі было шмат працы. Лепшых у сямі намінацыях назавуць падчас адкрыцця свята. А далей нашы лаўрэаты возьмуць удзел у сустрэчах і чытаннях — ужо як зоркі. Ладзіцца ўсё менавіта для таго, каб падкрэсліць аўтарытэт пісьменніцкай і наогул інтэлектуальнай працы, якая дае глебу для развіцця іншых відаў мастацтваў.

— Кніга — таксама мастацтва, пра што сведчаць адпаведныя конкурсы...

— Так, кніга як мастацкі твор адзначаецца на конкурсах па ўсім свеце, і ў Беларусі мы штогод праводзім такі конкурс у рамках Мінскіх міжнародных кніжных выставак-кірмашоў. Прыемна, што нашы выдавецтвы прыносяць ганаровыя дыпламы (і нават Гран-пры) міжнародных конкурсаў. Але не меншы гонар я адчуваю, калі ў сваёй краіне мы штогод маем магчымасць адзначаць лепшых сярод сапраўды выдатных: айчынных выдавецтваў адказна працуюць над кнігамі, выбіраючы і тэмы, і творы, замаўляюць ілюстрацыі прафесійным мастакам, якія тонка адчуваюць слова. Яны робяць гэта не дзеля прызоў, а з клопатам

пра чытача, які на паліцах крамае багаты выбар рознай паліграфічнай прадукцыі. У наш час поспех кнігі ў чытача — гэта і змест, і яе вонкавы выгляд, і добрая паліграфія. Магу засведчыць: у нас кнігі чытаюць. У Беларусі не змяняюцца колькасныя паказчыкі па найменнях кніг (штогод выдаецца каля 11 тысяч), ёсць пажаданне працаваць над павелічэннем тыражоў пры тым, што яны павінны быць эканамічна абгрунтаванымі, бо кнігу яшчэ неабходна прадаць. А каб прадаць сур'ёзнае выданне, якое патрабуе ўдумлівага чытання, трэба папрацаваць і маркетологам. Таму што ў друкаванай кнігі цяпер ёсць сапернікі — тэхналагічныя і больш гнуткія ў тым, каб найпрасцей прыйсці да чытача. А з другога боку, гэта стымулюе: кнігавыдаўцам, творчым нашчадкам Скарыны даводзіцца ўдасканальвацца.

— Налета мы будзем адзначаць 500-годдзе беларускага кнігадрукавання. Ці пачалі падрыхтоўку да яго нашы выдаўцы і тыя, хто працуе са словам?

— Ужо сёлета стартуе адлік гэтай даты, і напярэдадні свята, яшчэ ў Мінску, падчас міжнароднага круглага стала «Сутучча: слова Скарыны ў сучасным свеце» пачнецца размова пра ролю нашага першадрукара ў распаўсюджванні ведаў і асветы. Разам з Міністэрствам інфармацыі яго ладзіць Саюз пісьменнікаў Беларусі і Выдавецкі дом «Звязда», выдавецтва «Мастацкая літаратура». Пісьменнікам заўсёды ёсць пра што пагаварыць, асабліва ў кантэксце справы Скарыны: і пра ўплыў слова на грамадства, і пра шляхі, якімі яно можа ісці да людзей, і пра каштоўнасці, якія яно захоўвае. Юбілей, да якога мы рыхтуемся, — гэта не толькі гісторыя беларускага кнігадрукавання — гэта частка сусветнай гісторыі кніжнай культуры. Таму 500-годдзе выдання Францыскам Скарынам кнігі «Псалтыр» будзе адзначацца па лініі ЮНЕСКА. А на прасторах Садружнасці Незалежных Дзяржаў пройдзе пры падтрымцы Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельніц СНД. У Беларусі мы фактычна пачалі адзначаць гэтую дату такімі выданнямі, як «Францыск Скарына на мовах свету», «Скарыніяна». Цікавыя праекты рэалізуе Нацыянальная бібліятэка Беларусі. Кнігі, прысвечаныя Скарыне і гісторыі кнігадрукавання, выйшлі ў выдавецтвах «Народная асвета», «Беларусь», «Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі». Усё самае цікавае па магчымасці прадставім у Рагачове. Чым больш жыхароў нашай краіны будуць ведаць пра падрыхтоўку да святкавання адметнай даты, тым больш цікавым і сапраўды ўсенародным свята атрымаецца. Таму лагічна, што Дзень пісьменства ў 2017 годзе зноў прыме Полацк — горад, які стаў калыскай беларускай культуры. Наша задача — зрабіць так, каб кожны жыхар краіны насіў гэтую культуру ў сваім сэрцы, зразумеўшы, праз якія цярні яна імкнулася да зор, сваімі высокімі памкненнямі натхніўшы нараджэнне краіны. Культура сучаснай Беларусі, у тым ліку традыцыя шанавання пісьменнасці, сведчыць пра тое, што наша краіна моцна стаіць на нагах.

Ларыса ЦІМОШЫК